

Araştırma Makalesi • Research Article

Beliren Yetişkinlerde Erken Dönem Uyumsuz Şemalar ile Çocukluk Çağı Travmalarının Romantik İlişki Doyumu Üzerindeki Etkisi: Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü

The Effect of Early Maladaptive Schemas and Childhood Traumas on Romantic Relationship Satisfaction in Emerging Adults: The Mediating Role of Emotion Regulation Difficulty

Ece Emre Müezzini*, Nilsu Çetin**, Muazzez Merve Yüksel***

Öz: Bu araştırmanın amacı beliren yetişkinlerde erken dönem uyum bozucu şemalar ile çocukluk çağı travmalarının romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisinde duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolünü incelemektir. Bu araştırmaya 18 - 28 yaş aralığında (Ort. = 23.38, SS = 2.94), %58.1 (n = 236) kadın, %41.9 (n = 170) erkek toplam 406 yetişkin birey dahil edilmiştir. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile yapılmıştır. Çalışmaya katılan kişilere sosyodemografik bilgi form, Çocukluk Çağı Travma Ölçeği, Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3, İlişki Doyumu Ölçeği, Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği uygulanmıştır. Çoklu regresyon analizi sonucunda kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanının ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğu görülmüştür. Buna göre şema alanlarının ilişki doyumu üzerinde etkiye sahip olduğu önemli bir sonuç olarak ortaya konmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı bir rolü olup olmadığını göstermek için iki model geliştirilmiştir. Birinci modelde doğrudan etkiler incelendiğinde kopukluk şema alanının duygu düzenleme güçlüğü ve ilişki doyumunu anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir. İkinci modelde ise zedelenmiş otonomi şema alanının duygu düzenleme güçlüğü ve ilişki doyumunu anlamlı şekilde yordadığı ortaya konmuştur. Duygu düzenleme güçlüğü'nün ise bu yordayıcılık etkisinde anlamlı bir aracılık etkisinin olmadığı tespit edilmiştir. Araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar ilgili literatür çerçevesinde tartışılmıştır. Araştırma sonuçları bağlamında araştırmacılara, klinisyenlere ve devlete çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travmaları, Duygu Düzenleme Güçlüğü, Erken Dönem Uyumsuz Şemalar, Romantik İlişki Doyumu

* Doç. Dr., Kıbrıs İlim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Psikoloji Bölümü, ORCID: 0000-0002-5496-8813 ecemuezzin@csu.edu.tr (Sorumlu yazar)

** Uzm. Psk., Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü ORCID: 0009-0006-9237-7877 nilsuctn@hotmail.com

*** Dr. Öğr. Üyesi, Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü ORCID: 0000-0001-6949-7703 muazzezmerve@yahoo.com

Cite as/ Atf: Müezzini, E. E., Çetin, N. & Yüksel, M. M. (2024). Beliren yetişkinlerde erken dönem uyumsuz şemalar ile çocukluk çağı travmalarının romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi: duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı rolü. *Anemon Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 12(1), 171-187 <http://dx.doi.org/10.18506/anemon.1309089>

Received/Geliş: 02 June/Haziran 2023

Accepted/Kabul: 29 April/Nisan 2024

Published/Yayın: 30 April/Nisan 2024

Abstract: This study aims to examine the mediating role of difficulty in emotion regulation in the effect of early maladaptive schemas and childhood traumas on romantic relationship satisfaction in emerging adults. 58.1% (n = 236) women and 41.9% (n = 170) men the ages between 18 and 28 years old (Mean = 23.38, SD = 2.94) participated. The present research was based on the correlational research model. Sociodemographic form, Childhood Trauma Scale, Young Schema Scale-Short Form 3, Relationship Satisfaction Scale, and Difficulty in Emotion Regulation Scale were presented to the participants. It was found that disconnection and impaired autonomy schema domain had a significant predictive effect on relationship satisfaction. It was revealed as an important result that schema domains have an effect on relationship satisfaction. The first model, it was seen that the disconnection schema domain significantly predicted emotion regulation difficulty and relationship satisfaction. In the second model, it was seen that the impaired autonomy schema domain significantly predicted emotion regulation difficulty and relationship satisfaction. It was determined that difficulty in emotion regulation did not have a significant mediating effect in this predictive effect. The results were discussed within the framework with relevant literature. Various suggestions were made in the context of the research results.

Key words: Childhood Traumas, Early Maladaptive Schemas, Emotional Regulation Difficulty, Romantic Relationship Satisfaction

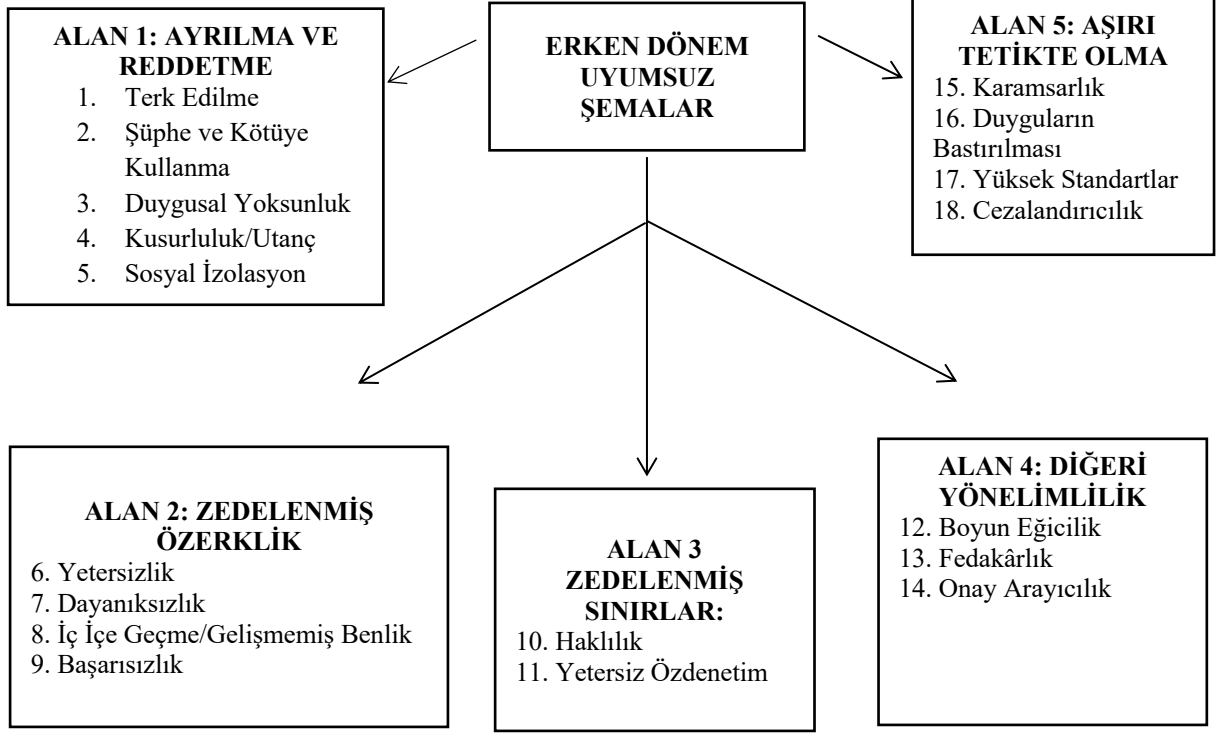
Giriş

Beliren yetişkinlik dönemi ergenlik ve yetişkinliği kapsayan (18-25 yaş) belirgin bir gelişimsel dönemdir. Aynı zamanda beliren yetişkinlik dönemi kişilerin yaşam fırsatlarını yakaladığı bunun yanında birtakım zorluklarla karşılaştığı bir dönemdir. Bazı araştırmalarda beliren yetişkinlik üst yaş sınırının 28-29 olarak kabul edildiği ileri sürülmüştür (Arnett, 2000). Beliren yetişkinlik dönemini ergenlik ve yetişkinlik dönemlerinden farklı kılan beş özellik tanımlanmıştır. İlk özellik olan kimlik arayışı sürecinde bireyler, kim olduklarını ve yaşamları boyunca neler yapmak istediklerini araştırırlar. Bu dönemdeki bireyler yetişkinlik rollerini üstlenmeden önce iş, aşk ve hayata yönelik konularda kimlik keşiflerine devam ederler (Nelson, 2003). Romantik ilişki alanında, beliren yetişkinler daha çok ciddi ilişkileri tercih ederler. Yani bireyler ilerleyen süreçte aile kuracakları, bununla beraber çocuk sahibi olabilecekleri eşe yönelik tercihlerde bulunurlar. Dolayısıyla beliren yetişkinlik dönemindeki bireyler duygusal yoğunluk, ciddiyet ve gelecek odaklı ilişkiler kurarak cinsel deneyim yaşama eğilimindedirler. İkinci özellik olan kararlarında istikrarsızlık bu dönemde kendini göstermektedir. Bu dönemdeki kişiler genellikle geleceğe yönelik birçok alternatifleri olduğuna inanırlar ve mesleki konularda sürekli fikir değiştirirler. Yaşamlarındaki bu kararsızlık en çok mekân değişikliği olarak yansır. Üçüncü özellik olan bireyin kendine odaklanması benmerkezci ya da bencilik olarak değerlendirilmez, yaşanan bu durum beklenebilen ve geçici bir süreç olarak değerlendirilir. Beliren yetişkinlik dönemindeki kişiler, bu süreç içerisinde kimlik arayışlarını gerçekleştirir, yetişkinlik dönemi için kullanabilecekleri becerileri edinmeye başlarlar. Dördüncü özellik olan arada kalmışlık, kişilerin yetişkinliğe karşı karmaşık düşünce ve duygularını içerir. Bu onlar için yetişkinliğe giden bir yol olarak görülür. Son özellik olan sonsuz olanaklar kişinin geleceğe karşı duyduğu umutlar ve yüksek beklentileridir (Arnett, 2004). Özet ile belirgin yetişkinlik dönemi, ergenlik ve yetişkinlik dönemleri arasında yer alan kişilerin farklı beceriler kazandığı bir gelişim dönemidir.

Çocukluk dönemindeki yaşantılar, yetişkinlik dönemi üzerinde psikolojik, sosyal, fiziksel ve ahlaki gelişim bakımından belirleyici niteliktedir (Acehan, 2013). Çocukluk döneminde yaşanan olayların bazıları kişinin gelişimi için olumlu sonuçlar doğururken bazı olaylar travmatik etkiler bırakmaktadır. Bu olumsuz yaşantıların bazıları savaş, doğal afet ve hastalık iken bazıları da istismar ve ihmal davranışlarıdır (Oflaz, 2015). Çocuk ihmali ve istismarı, aile ya da çocuğun bakımını karşılayan kişi tarafından çocuğa uygulanan toplum içerisindeki normlara uymayan, çocuğun gelişim sürecini kısıtlayan ya da engelleyen eylem ya da eylemsizlikleridir (Bostancı ve ark., 2006). İstismar fiziksel, duygusal ve cinsel alt başlıklarına ayrılırken; ihmal fiziksel ve duygusal alt başlıklarına ayrılmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Kişinin çocukluk döneminde yaşadığı travma etkisi, çoğunlukla geçiş dönemi olan üniversite sürecinde kendini göstermektedir (Gündüz ve Gündoğmuş, 2019).

Çocukluk döneminde yaşanan ihmal ve istismar gibi travmatik yaşantılar erken dönem uyum bozucu şemaların gelişimi için risk teşkil etmektedir (Dozois, Martin ve Bieling, 2009). Erken dönem

uyum bozucu şemaların temelinde bireyin kendine, çevreye ve geleceğe karşı negatif düşünceleri yer almaktadır (Beck ve ark., 1985). Literatür çalışmalarına bakıldığında duygusal ihmal ve istismarın erken dönem uyumsuz şemaların oluşumuna katkı sağladığı görülmektedir (Cecero, Nelson ve Gillie, 2004; Wright, Crawford ve DelCastillo, 2009, McCarthy ve Lumley, 2012). Duygu ve düşünceler ile yönetilen şemalar yaşanan olaylar ile tetiklenir. Şema modelinde 5 şema alanı altında toplanan 18 adet erken dönem uyumsuz şema bulunmaktadır. Şema alanları ve erken dönem uyumsuz şemalar Şekil 1'de sunulmuştur (Young ve ark., 2003).

Şekil 1. Şema Alanları ve Şemalar (Young ve ark., 2003)

Kişinin önceki dönemlerdeki yaşantıları, genç yetişkinlik döneminde kurdukları romantik ilişkilere etki etmektedir. Ebeveyn tarafından çocuğun maruz kaldığı ihmal ve istismar duygusal gelişim için zarar verici niteliktedir (Öztürk, 2015). Bunun sonucunda ilişki kurma ve devam ettirme konusunda problem yaşayan birey ilişki kurmaktan kaçınabilmektedir (Taner ve Gökler, 2004). Çocuğun ebeveyni ya da bakım vereni ile kurduğu ilişki yetişkinlik döneminde ilişki içerisinde olduğu kişilere yönelik şemalar ve beklentiler oluşturmasına sebep olabilir (Soğancı, 2017). Partnerlerin birbirleri arasındaki beklentileri ve beklentilerinin karşılanabilme durumu romantik ilişki doyumunun belirleyicisidir. İlişki doyumu partnerler arasında yaşanan mutluluk, memnuniyet ve tatmin olmayla beraber duygusal, psikolojik ve sosyal gereksinimlerin karşılanması olarak tanımlanmaktadır (Deveci, Şirin ve Bayrakçı, 2020).

Literatürde çocukluk döneminde meydana gelen ihmal ve istismar yaşantısı ve duygu düzenleme güçlüğü arasında görülen ilişkiyi destekleyen birçok çalışma yer almaktadır. Burns ve arkadaşları (2010) tarafından çocuklukta cinsel, duygusal ve fiziksel istismara maruz kalan üniversiteli kadınların; Muehlenkamp ve arkadaşları (2010) yalnızca fiziksel istismar veya hem fiziksel hem de cinsel istismar yaşayan üniversite öğrencilerinin, istismar yaşamayanlara kıyasla duygularını düzenlenmede büyük oranda zorluk yaşadıkları belirlenmiştir. Gratz ve arkadaşları (2007) tarafından madde ve alkol tedavisi verilen klinik ortamda yapılan çalışmada ise cinsel, fiziksel ve duygusal istismar yaşamamış ya da düşük oranda yaşamış bireylere göre, orta ya da yoğun oranda maruz kalmış bireylerin duygularını kabul

etmede daha çok güçlük yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonucun yanında duyguları kabullenmede yaşanan zorluğun orta-yoğun oranda duygusal ve cinsel istismar tarafından yordandığı raporlanmıştır. Diğer bir çalışmada ise çocukluk çağında yaşanan ihmal ve istismarın ciddiyetinin duygu düzenleme güçlüğüne yordandığı bulunmuştur (Jennissen ve ark., 2016; Reffi ve ark., 2018). Yetişkinlerin bulunduğu klinik örneklem (Choi ve ark., 2014) ve yetişkin kadın örneklem ile (Lilly ve ark., 2014) yapılan iki çalışma çocukluk çağında istismar yaşantısının duygu düzenleme güçlüğüne yordandığı sonucuna ulaşılmıştır. Duygu düzenleme güçlüğüne, çocukluk dönemi travması olan ilişkisinin desteklendiği bir başka çalışma ise Kim ve Cicchetti (2010) 6-12 yaş grubu çocukların katılımı ile gerçekleştirdiği çalışmada farklı istismar çeşitlerinin deneyimlenmesinin ve travmaya erken yaşta maruz kalınmasının duygu düzenleme güçlüğü ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

İlişki içerisinde bireyin yaşamını zorlaştıran önemli etkenlerden biri duygu düzenlemede güçlük yaşanmasıdır. Kişi kendi duygularını uygun yer ve zamanda düzenlemede güçlük yaşar, bu da bireylerarası ilişkileri olumsuz etkiler (Gross ve Munoz, 1995). Bu nedenle duygu düzenleme ilişkisi içerisinde önemli bir etkidir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkiyle birlikte erken dönemde yaşanan travmalar da duygu düzenleme becerisini etkiler (Feldman ve Greenbaum, 1997). Bakım veren tarafından çocuğun onaylanması becerileri güçlendirirken; ihmal veya istismar edilmesi bu becerileri zayıflatır (Morris ve ark., 2007). Çocuğun yetiştiği ve geliştiği ortamda yaşadığı olumlu olumsuz duyguların ifade ediliş şekli, yoğunluğu, sıklığı kendisi ve çevresiyle ilgili şemalar geliştirmesinde ve buna yönelik duygular edinmesinde etkilidir (Young, Klosko ve Weishaar, 2003).

Çocukluk çağında deneyimlenen ihmal ve istismarlar, duygusal, psikolojik, fiziksel, cinsel ve sosyal açıdan bireye zarar vermekte ve bunun sonucunda çocukların güvenlik ve sağlıkları tehlike altına girmektedir (Helfer, 1991). Gelişim zamanlarına zarar veren bu etkiler, yetişkinlik dönemini de etkilemektedir. Literatürde çocukların gelişim döneminde maruz kaldıkları istismar ve ihmaller sonucunda erken dönem uyumsuz şemaların etkisini ele alan araştırmalar yer almaktadır. Yapılan çoğu araştırmada çocuğun kötü muameleye maruz kalmasının ve gelişen şemaların birçok psikopatolojiyle ilişkilendirildiği görülmüştür. Ancak bu psikopatolojileri sürdüren ve geliştirilen risk faktörlerine çok fazla yer verilmemiştir. Bu risk faktörlerinden biri de duygu düzenleme güçlüğüdür. Çocuk, ebeveyn ve bakım veren arasındaki erken dönem deneyimlerinin önemli olduğunu belirten Şema Kuramı (Young ve ark., 2003), bireylerin psikolojik olarak iyi ve uyumlu bir gelişim sürmeleri için duygusal ihtiyaçların giderilmesi gerektiğini açıklar. Çocukluk döneminde bakım verenin zarar verici ilişkileri yetişkinlik döneminde ilişkisel güçlükler sebebiyet vermektedir (Young ve Klosko, 2011). Çocuğun yaşadığı olumsuz deneyimlerle ortaya çıkan uyumsuz şemalar, çiftler arasında yaşanan çoğu problemin sebebidir. Ebeveyn ve çocuk arasındaki ilişkiyle birlikte erken dönemde yaşanan travmalar da duygu düzenleme becerisini etkilemektedir. Bu çalışmanın özgünlüğü ve önemi çocuklukta tecrübe edilen olumsuz durumlar ve şemaların, romantik ilişki doyumu üzerindeki etkileri sonucu duygu düzenleme zorluğunun aracı rolü hakkında bilimsel bilgi sunması bakımından ilk kez yapılan bir çalışmadır.

Bu çalışmanın temel amacı beliren yetişkinlikte erken dönem uyumsuz şemalar ile çocukluk çağı travmalarının romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi: duygu düzenleme güçlüğüne aracı rolünü incelemektir. Bu amaç doğrultusunda araştırmanın temel problemi şu şekildedir:

H₁: Çocukluk çağı travmaları, erken dönem uyumsuz şemalar ve duygu düzenleme güçlüğüne romantik ilişki doyumu üzerinde doğrudan anlamlı yordayıcılık etkileri vardır.

H₂: Çocukluk çağı travmalarının ve erken dönem uyumsuz şemaların romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisinde duygu düzenleme güçlüğüne anlamlı düzeyde aracılık etkisi vardır.

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırmanın modeli, betimsel türde ilişkisel taramadır. Bu tür araştırmalar iki veya daha fazla değişken arasındaki değişimi değerlendirmeyi amaçlamaktadır (Karasar, 2009).

Bu Çalışmanın etik kurul izni Uluslararası Kıbrıs Üniversitesinin 28.04 202 tarihli -020-4795 sayılı onayı ile alınmıştır.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmada amaçsal örnekleme yöntemi kullanılarak belirli nitelikteki (ilişkisi olan beliren yetişkinler) örneklem grubuna ulaşılmıştır. Yapılan çalışmanın evrenini Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde yaşayan 18-28 yaş aralığını (Ort. = 23.38, SS = 2.94) kapsayan dönem olan beliren yetişkinlik dönemindeki romantik ilişkisi olan yetişkinler oluşturmaktadır. Örneklem büyüklüğü Yazıcıoğlu ve Erdoğan'ın 2004'te geliştirdiği formül yardımıyla hesaplanmıştır. Formül üzerinden gerekli hesaplamalar yapıldığında örneklem büyüklüğü 385 kişi olarak hesaplanmış, veri toplama aşaması sonrasında araştırmaya %58.1 (n = 236) kadın, %41.9 (n = 170) erkek toplam 406 katılımcıya ulaşılmıştır. Araştırma örnekleme ilişkin detaylı bilgi Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özellikleri

Değişkenler		n	%
Cinsiyet	Kadın	236	58.10
	Erkek	170	41.90
Eğitim Düzeyi	Lise ya da daha düşük	84	19.90
	Lisans	164	38.90
	YL/Doktora	72	17.10
İlişki Durumu	İlişkisi var	313	77.10
	Sözlü/nişanlı	46	11.30
	Evli	47	11.60
Ekonomik Durum	Düşük	27	6.70
	Orta	319	78.60
	Yüksek	60	14.80
Anne Baba Birlikte Olma Durumu	Birlikte	332	81.80
	Boşandı	27	6.70
	Baba vefat etti	24	5.90
	Anne baba ayrı	14	3.40
	Anne vefat etti	9	2.20
Psikolojik destek alma	Evet	123	30.30
	Hayır	281	69.20
Büyüten Kişi	Anne	323	79.60
	Diğer	83	20.40
Cinsel Yönelim	Heteroseksüel	389	95.80
	Homoseksüel/Biseksüel	17	4.20

Tablo 1'e göre, katılımcıların 236'sı (%58.10) kadın, 170'i (%41.90) erkektir. Katılımcıların 84'ü (%19.90) lise ya da daha düşük, 164'ü (%38.90) lisans ve 72'si (%17.10) yüksek lisans/doktora düzeyinde eğitime sahiptirler. Katılımcıların ilişki durumları incelendiğinde 313'ünün (%77.10) ilişkisi olduğu, 46'sının (%11.30) sözlü/nişanlı ve 47'sinin (%11.60) evli olduğu görülmektedir. Buna ek olarak, katılımcıların 27'si (%6.70) ekonomik durumlarını düşük, 319'u (%78.60) ekonomik durumlarını orta ve 60'ı (%14.80) ekonomik durumlarını yüksek olarak değerlendirmiştir. Katılımcıların anne baba birlikte olma durumları incelendiğinde ise 332'sinin (%81.80) anne ve babasının birlikte olduğu, 27'sinin (%6.70) anne ve babasının boşandığı, 24'ünün (%5.90) babasının vefat ettiği, 14'ünün (%3.40) anne ve babasının ayrı yaşadığı ve 9'unun (%2.20) annesinin vefat ettiği bulunmuştur. Ayrıca katılımcıların 123'ünün (%30.30) daha önce psikolojik destek aldığı, 281'inin (%69.20) daha önce herhangi bir psikolojik destek almadığı görülmüştür. Katılımcıların 323'ünü

(%79.60) annesi büyütürken, 83'ünü (%20.40) diğer (anneanne, babaanne, teyze, bakıcı) kişiler büyütüştür. Katılımcıların cinsel yönelimleri incelendiğinde ise 389'unun (%95.80) heteroseksüel, 17'sinin (%4.20) homoseksüel ya da biseksüel yönelime sahiplik ettikleri saptanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu

Katılımcılardan, 8 soru içeren Demografik Bilgi Formu'nu doldurmaları istenmiştir. Demografik Bilgi Formu'nda katılımcılardan isim soyisim istenmemiş olup katılımcıların cinsiyet, cinsel yönelim, yaş, eğitim durumu, romantik ilişki durumu, ailelerinin yapısı, ailelerinin sosyo-ekonomik durumu, tanırlarının olup olmadığı, bebeklik/çocukluk dönemlerinde bakımlarının kim tarafından üstlenildiği sorularına cevap vermeleri istenmiştir.

Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CÇTÖ-33)

Çocukluk döneminde yaşanan travma deneyimlerini ölçmek amacı ile "Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CTQ-33)" kullanılmıştır. 33 madde 5'li Likert tipinden oluşan bu ölçek Bernstein ve arkadaşları (1994) tarafından oluşturulmuştur. Cinsel, fiziksel, duygusal istismar ile fiziksel, duygusal ihmal boyutlarını içeren CTQ-33 toplam puana göre analiz edilmektedir. Ölçeğin Şar ve arkadaşları (2021) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan ölçeğin revizyon çalışması yapılmıştır. Bu çalışmada gerçekleştirilen analizler sonucunda araştırmacılar fiziksel ve cinsel istismar için 5'in üzerini, duygusal istismar ve fiziksel ihmal için 7'nin üzerini, duygusal ihmal için 12'nin üzerini kesme puanı olarak saptamışlardır. Belirtilen kesme puanlarının üzerinde puan alan kişilerin belirtilen istismar türlerine maruz kaldıklarını göstermektedir. Ayrıca ölçeğin toplamından 35 puanın üzerinde olması çocukluk çağı travmasının yaşandığını göstermektedir. Cronbach alfa değeri .93 olarak bulunmuş, yapılan bu çalışmada ise duygusal taciz, fiziksel taciz, duygusal ihmal, fiziksel ihmal ve cinsel taciz alt boyutları için sırasıyla .83, .78, .87, .81 ve .87 olarak saptanmıştır.

Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 (YŞÖ-KF3)

Şemaların değerlendirilebilmesi için Young ve Brown (2005) tarafından geliştirilmiştir. Toplam 18 şema, 5 şema alanından oluşan ölçek, puanların artması ile var olan şemaların yoğunluğunu ifade etmektedir. Revize edilmiş son hali 90 maddeden oluşan kısa formdur ve bu formda 14 şema yer almaktadır. "Reddedilme ve ayrılma, zedelenmiş otonomi ve kendini ortaya koyma, başkaları yönelimlilik ve aşırı tetikte olma, zedelenmiş sınırlar, baskılama" şema alanlarının olduğu 6'lı Likert tipi değerlendirmeden oluşmaktadır. Geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları Soygüt, Karaosmanoğlu ve Çakır (2009) tarafından yapılmış, test-tekrar test güvenilirliğinin şemalar için $r = .66 - .82$, şema alanları için ise $r = .66 - .83$ olduğu saptanmıştır. Yapılan bu çalışmada kopukluk, zedelenmiş otonomi, zedelenmiş sınırlar, diğerleri yönelimlilik ve yüksek standartlar şema alanları için sırasıyla .86, .88, .83, .83 ve .88 Cronbach Alfa katsayı değerleri bulunmuştur.

İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ)

İlişkiden alınan doyumun ölçülmesi amacı ile Hendrick (1988) tarafından oluşturulan ölçek toplamda 7 madde içermektedir. Ölçek sonucunda alınan yüksek puan ilişkiden alınan doyumun o kadar fazla olduğu ifade etmektedir. 7. ve 4. maddeler ters maddedir ve 7'li Likert tipi ölçek üzerinden değerlendirilmektedir. Yapılan bu çalışma için İDÖ için Cronbach Alfa katsayı değeri .89 hesaplanmıştır.

Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ)

Duygu düzenleme güçlüğü'nün ölçülmesi amacı ile Gratz ve Roemer (2004) tarafından geliştirilmiştir. Altı alt ölçek (farkındalık, açıklık, kabul etmeme, stratejiler, dürtü, amaçlar) toplamda 36 madde ve 5'li Likert tipli değerlendirilmeden oluşmaktadır (0: Neredeyse hiç, 5: Neredeyse her zaman). Ölçekten alınan yüksek puan duygu düzenlemede yüksek sorun yaşandığının göstergesidir. Rugancı ve Gençöz (2010) tarafından geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları yapılmıştır. Yapılan bu çalışmada DDGÖ toplam puanı için Cronbach Alfa katsayı değeri .92 olarak hesaplanmıştır.

İşlem Yolu

Çalışmada kullanılan Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (CÇTÖ), Young Şema Ölçeği-Kısa Form 3 (YŞÖ-KF3), İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ) ve Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği (DDGÖ) için gerekli izinler alındıktan sonra Uluslararası Kıbrıs Üniversitesi Etik Kurulu'ndan çalışma izni alınmıştır (Etik Kurul Onay Numarası: EKK21-22/14/006). Gerekli izinler alındıktan sonra ölçekler 18-28 yaş aralığındaki beliren yetişkinlere 2022 yılının haziran ayından itibaren uygulanmaya başlanmıştır. Veriler sosyal medya kanalları üzerinden örnekleme Google Forms linki gönderilerek toplanmıştır. Ölçeklerin yanıtlanması yaklaşık 25 dakika sürmektedir. Ekim 2022 tarihinde veri toplama işlemi sonlanmıştır.

Verilerin Analizi

Analizin ilk aşamasında verilerin normal dağılıp dağılmadıklarının kontrol edilmesi amacıyla normallik analizi yapılmıştır. Yapılan analizler neticesinde çocukluk çağı travmaları değişkeninin alt boyutları olan fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutlarının normal dağılmadığı; bu iki değişken dışında geri kalan değişkenlerin ise normal dağılım gösterdiği saptanmıştır. Buna göre Hair ve arkadaşları (2010) ve Bryne (2010), sosyal bilimlerde verilerin normal dağılım sağlayıp sağlamadığını kabul edebilmek için çarpıklık değerlerinin -2 ile +2 arasında değişiklik gösterebileceğini, basıklık değerlerinin ise -7 ve +7 arasında kabul görebileceğini belirtmişlerdir. Çocukluk çağı travmaları değişkeninin alt boyutları olan fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutlarının bu sınırlar içerisinde olmadığı ve dolayısıyla bu alt boyutların normal dağılmadığı ifade edilebilir. Bununla birlikte, diğer araştırma değişkenlerinin bu sınırlar içerisinde olduğu ve normal dağıldığı söylenebilir. Bu nedenle fiziksel taciz ve cinsel taciz alt boyutlarının dahil edildiği analizlerde parametrik olmayan testler kullanılırken, diğer araştırma değişkenleri için parametrik testler kullanılmıştır. Çocukluk çağı travmaları toplam puanı ve alt boyutları, erken dönem uyumsuz şemalar ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin ilişki doyumu üzerinde yordayıcı etkisi olup olmadığını incelemek için "Enter" metodu kullanılarak çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Yapılan analizlerin bulguları bir sonraki bölümde ele alınmaktadır.

Bulgular

Çoklu regresyon analizi sonucunda çocukluk çağı travmaları toplam puanı ve alt boyutları, erken dönem uyumsuz şemalar ve duygu düzenleme güçlüğü değişkenlerinin ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkisi olup olmadığını incelemek amacıyla "Enter" metodu kullanılarak çoklu regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Analziler Tablo 2'de sunulmuştur. Değişkenlerin birbirleri ile olan korelasyon sonuçlarına ve Variance Inflation Factor (VIF) değerlerine bakıldığında çoklu doğrusallık probleminin olmadığı saptanmıştır.

Bağımsız değişkenlerden yola çıkarak ilişki doyumu düzeyinin yordanmasına ilişkin yapılan F testi sonrası istatistiksel açıdan anlamlı bir sonuç elde edilmiştir ve bağımsız değişkenlerin tamamının bağımlı değişkenin (ilişki doyumu düzeyi) toplam varyansının %10'unu açıkladığını görülmüştür ($F_{(12, 393)} = 46.256, R^2 = .10, p < .001$). Bu bulgu araştırmanın birinci hipotezini (Çocukluk çağı travmaları, erken dönem uyumsuz şemalar ve duygu düzenleme güçlüğü'nün romantik ilişki doyumu üzerinde doğrudan anlamlı yordayıcılık etkileri vardır.) desteklemektedir.

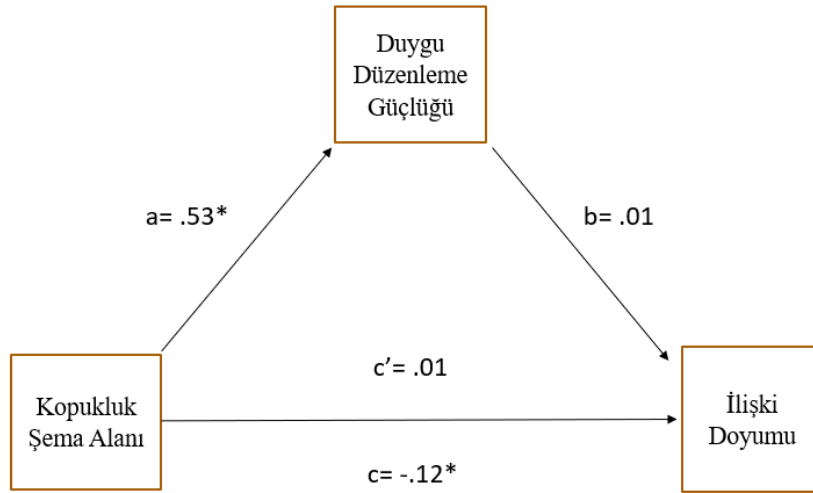
Regresyon katsayılarının anlamlılığına, yani hangi değişkenlerin yordamada daha etkili olduğuna bakmak için yapılan *t* testi sonuçlarına göre, kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanlarının ilişki doyumu düzeyi değişkeni üzerinde anlamlı yordayıcılar olduğu sonucuna ulaşılmıştır (sırasıyla; $p = .000$; $p = .026$). Bu sonuç, bağımsız değişkenlerin, ilişki doyumu düzeyi üzerinde kümülatif olarak etkili olduğuna işaret etmektedir.

İlişki doyumu ile kopukluk ($r = -.29, p < .001$) ve zedelenmiş otonomi ($r = -.20, p < .000$) şema alanları arasındaki ilişkiler incelendiğinde bu değişkenler arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Buna bağlı olarak erken dönem uyumsuz şemaları olan kopukluk ve zedelenmiş otonomi alanlarında yoğunluk arttıkça ilişki doyumunda düzeyinde düşüş, bu şemalardaki uyumsuzluk azaldıkça ilişki doyumunda artış olmaktadır.

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre, yordayıcı değişkenlerin görelı sırası; kopukluk şema alanı ($\beta = -.373$) ve zedelenmiş otonomi şema alanı ($\beta = .254$) şeklindedir. Çocukluk çağı travmaları toplam puanı ve alt boyutları ile duygu düzenleme güçlüğü değişkeninin ise ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p > .05$). Gerçekleştirilen çoklu regresyon analizi sonucunda kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanının ilişki doyumu üzerinde direkt olarak anlamlı bir yordayıcı etkisinin olduğu bulunmuştur. Söz konusu bu direkt etkide duygu düzenleme güçlüğü'nün aracı bir rolü olup olmadığını göstermek için iki model geliştirilmiş ve SPSS'in PROCESS eklentisi ile test edilmiştir. Geliştirilen ilk modele ilişkin sonuçlar Şekil 2, geliştirilen ikinci modele ilişkin sonuçlar ise Şekil 3'te sunulmaktadır.

Tablo 2. Çoklu Regresyon Analizi Bulguları

Yordanan Değişken	<i>B</i>	<i>R</i>	<i>R</i> ²	Standart Hata β	<i>F</i>	<i>p</i>	
İlişki Doyumu (Toplam puan)	46.256	.321	.103	3.100	3.759	.000	
Yordayıcı Değişkenler	<i>B</i>			Standart Hata β	β	<i>t</i>	<i>p</i>
Kopukluk	-.165			.044	-.373	-3.737	.000
Zedelenmiş otonomi	.086			.039	.254	2.229	.026
Zedelenmiş sınırlar	.032			.078	.024	.409	.683
Diğerleri yönelimlilik	-.070			.067	-.075	-1.034	.302
Yüksek standartlar	.024			.072	.022	.330	.741
ÇÇT (Toplam)	.023			.176	.034	.130	.897
Duygusal taciz	-.015			.322	-.006	-.047	.963
Fiziksel taciz	.152			.341	.034	.447	.655
Fiziksel ihmal	-.291			.266	-.088	-1.097	.273
Duygusal ihmal	-.184			.286	-.085	-.645	.520
Cinsel taciz	-.135			.290	-.034	-.463	.643
Duygu düzenleme güçlüğü	-.029			.031	-.063	-.941	.347

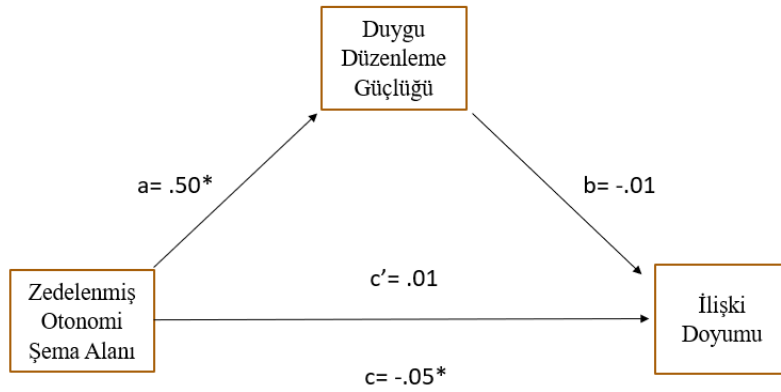
Şekil 2. Kopukluk Şema Alanı ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü

* $p < .001$, a= Kopukluk şema alanının duygu düzenleme güçlüğü üzerindeki doğrudan etkisi, b= Duygu düzenleme güçlüğü'nün ilişki doyumu üzerindeki doğrudan etkisi, c= kopukluk şema alanının ilişki doyumu üzerindeki doğrudan etkisi, c'= Kopukluk şema alanının ilişki doyumu üzerindeki etkisinde duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık etkisi

Kurulan birinci modelde doğrudan etkiler incelendiğinde kopukluk şema alanının duygu düzenleme güçlüğü ve ilişki doyumunu anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir (sırasıyla; $\beta = .53$, $p < .001$; $\beta = -.12$, $p < .001$). Bununla birlikte, duygu düzenleme güçlüğü'nün ilişki doyumu üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur ($p > .05$). Aracılık etkisi incelendiğinde ise kopukluk şema alanı ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün anlamlı bir aracılık etkisi olmadığı bulunmuştur ($b = .01$, Güven Aralığı (GA)= [-.026, .034]).

Kurulan ikinci modelde doğrudan etkiler incelendiğinde zedelenmiş otonomi şema alanının duygu düzenleme güçlüğü ve ilişki doyumunu anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir (sırasıyla; $\beta = .50$, $p < .001$; $\beta = -.05$, $p < .001$). Bununla birlikte, duygu düzenleme güçlüğü'nün ilişki doyumu üzerinde doğrudan anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur ($p > .05$).

Aracılık etkisi incelendiğinde ise zedelenmiş otonomi şema alanı ile ilişki doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğü'nün anlamlı bir aracılık etkisi olmadığı gözükmemektedir ($b = .01$, Güven Aralığı (GA)= [-.040, .024]).

Şekil 3. Zedelenmiş Otonomi Şema Alanı ile İlişki Doyumu Arasındaki İlişkide Duygu Düzenleme Güçlüğü'nün Aracı Rolü

* $p < .001$, a = Zedelenmiş otonomi şema alanının duygu düzenleme güçlüğü üzerindeki doğrudan etkisi, b = Duygu düzenleme güçlüğü'nün ilişki doyumu üzerindeki doğrudan etkisi, c = zedelenmiş otonomi şema alanının ilişki doyumu üzerindeki doğrudan etkisi, c' = Zedelenmiş otonomi şema alanının ilişki doyumu üzerindeki etkisinde duygu düzenleme güçlüğü'nün aracılık etkisi

Her iki modelden elde edilen bulgu araştırmanın ikinci hipotezinin (Çocukluk çağı travmalarının ve erken dönem uyumsuz şemaların romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisinde duygu düzenleme güçlüğü'nün anlamlı düzeyde aracılık etkisi vardır.) desteklediğini göstermektedir.

Tartışma

Yapılan çalışmada çocukluk çağı travmaları, erken dönem uyumsuz şemaların ve duygu düzenleme güçlüğü'nün ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Araştırma sonucunda kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanlarının ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkisi olduğu tespit edilmiştir. İlişki doyumu ile kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanları arasındaki ilişki incelendiğinde bu değişkenler arasında negatif yönde düşük düzeyde istatistiksel anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Buna göre erken dönem uyumsuz şemaları olan kopukluk ve zedelenmiş otonomi alanlarında yoğunluk arttıkça ilişki doyumunda düzeyinde düşüş, bu şemalardaki uyumsuzluk azaldıkça ilişki doyumunda artış olmaktadır. Bu, kişilerarası dinamikleri ve ilişki sonuçlarını şekillendirmede şemaların etkili rolünü vurgulayan önceki araştırmalarla uyumludur (Young, Klosko ve Weishaar, 2003). Özellikle, kopukluk ve otonominin zedelenmesiyle ilişkili şemalarla karakterize edilen bireyler, köklü güvensizlik kalıpları, duygusal engelleme ve ilişki bağlamında bağımsızlığı öne sürmedeki zorluklar nedeniyle tatmin edici ilişkiler kurma ve sürdürmede zorluk yaşayabilirler (Beck, 1999). Eken ve Çankaya'nın (2022) yapmış olduğu benzer bir çalışmada da erken dönem uyum bozucu şema alanlarından kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanlarının romantik ilişki doyumu üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu ortaya koymuşlardır. Şema alanları ile ilişki doyumu arasındaki bağlantıyı açıklamada duygu düzenleme güçlüğü'nün potansiyel aracılık rolünü daha derinlemesine araştırıldığı bu çalışmada teorik önermelerle tutarlı olarak (Young ve ark., 2003), bulgularımız duygu düzenlemedeki zorluğun, uyumsuz şemaların ilişki işleyişi üzerindeki etkisini uyguladığı bir mekanizma olarak hizmet edebileceğini göstermektedir. Özellikle hem kopukluk hem de zedelenmiş otonomi şeması alanlarının, duygu düzenleme zorluğunu ve dolayısıyla ilişki doyumunu önemli ölçüde yordadığı bulunmuştur.

İlk modelde, kopukluk şeması alanının duygu düzenleme zorluğu ve ilişki doyumu üzerindeki doğrudan etkisini açıklanmıştır. Bu, kopukluk şemaları ile karakterize edilen bireylerin, duygusal baskılama veya duygusal taşma gibi uyumsuz duygusal tepkiler sergileyebilecekleri ve bu durum onların ilişkide karşılaşılan zorlukları etkili bir şekilde yönetme yeteneklerini tehlikeye atabileceği fikrinin altını çizmektedir (Koole, 2010). Sonuç olarak, duygu düzenlemedeki bu zorluklar, ilişki doyumunun azalmasına katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Kopukluk şema alanında birey terk edilmeye karşı

aşırı duyarlıdır. Bu bireyler sahip oldukları ilişkilerde sürekli şüphe içinde olabilirler. Ayrıca anlaşılabilme, değer görme, kendini açıklayabilme gibi duygu aktarımlarında problem yaşarlar. Güvende kalma, başkalarının gücünü hissedebilme gibi konularda sıkıntı yaşarlar. Zedelenmiş otonomi alanında ise birey kendini yetersizlik hisseder ve odaklanma, karar verememe, uyumsuzluk gibi gündelik işlevselliği bozan sorunlara sebebiyet verir. Bu işlevsellikteki bozulmalar kişilerarası ilişkileri de kapsar. Ayrıca bu kişiler diğer kişiler olmadan, herhangi bir işi halledemeyeceğini ve başaramayacağını düşünmektedir (Rahimi ve ark., 2022). Terk edilmeye karşı aşırı duyarlı, şüpheli ve bu şüphecilığe bağlı olarak kontrol davranışlarını sık gerçekleştiren, duygu aktarımlarında problemler yaşayan ve kendisini yetersiz hissedip romantik partnerine karşı bağımlı hale gelen bireylerin de romantik ilişkilerinde daha az doyum yaşaması muhtemeldir. Çünkü bu durumlar bireyin romantik partneri ve/veya bireyin romantik partnerinin çevresiyle olan ilişkisinde bozulmalara yol açabilmektedir (Stilles, 2004). Benzer şekilde ikinci modelde de zedelenmiş otonomi şeması alanının duygu düzenleme zorluğu ve ilişki doyumu üzerindeki doğrudan etkisi vurgulanmıştır. Zedelenmiş otonomi şemalarına sahip bireyler, artan duygusal tepkisellik yaşayabilir ve yakın ilişkilerde ihtiyaçlarını ve sınırlarını ortaya koymakta zorlanabilirler (Koole, 2010). Sonuç olarak, duygu düzenlemedeki bu zorluklar çatışmayı, kırgınlığı ve tatminsizliği teşvik ederek ilişki doyumunu zayıflatabilmektedir (Beck, 1999). Genel olarak bu bulgular uyumsuz şemalar, duygu düzenleme güçlükleri ve ilişki doyumu arasındaki karmaşık etkileşimin altını çizmektedir. Şema değiştirme ve duygu düzenleme becerilerini hedef alan müdahaleler, ilişki zorluklarını iyileştirmek ve daha sağlıklı kişilerarası dinamikleri teşvik etmek için umut verici yollar sunabilmektedir (Koole, 2010).

Yapılan çoklu regresyon analizi sonucunda kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanlarının ilişki doyumunu yordayıcı rolde olduğu gösterildiğinden duygu düzenleme güçlüğünün bu ilişkide aracı bir rolü olup olmadığı test edilmek istenmiştir. Yapılan aracılık analizi sonucuna göre kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanlarının ilişki doyumunu doğrudan anlamlı yordayıcı etkisi tekrar gösterilmiş ancak kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanlarının ilişki doyumu arasındaki ilişkide duygu düzenleme güçlüğünün anlamlı bir aracılık etkisi olmadığı saptanmıştır. Önceki araştırmalarla tutarlı olarak (Allen ve Hauser, 1996; Arnett, 2000), çalışmamız özerklikle ilgili süreçlerin beliren yetişkinlikte psikolojik iyi oluş ve kişilerarası işlevsellik üzerindeki kalıcı etkisinin altını çizmektedir. Ayrıca bozulmuş duygu düzenlemenin erken dönem uyumsuz şemaların ilişki sonuçlarını etkilediği bir mekanizma olarak hizmet ettiğini öne süren mevcut bazı teorik çerçevelerden (Gross ve John, 2003; Thompson ve Calkins, 1996) farklılık göstermektedir. Bununla birlikte sonuçlar, duygu düzenlemenin ilişki doyumu ile ilişkili olabileceğini ancak aracılık rolünün ince bir ayırım ve içeriğe bağlı olabileceğini öne süren son ampirik çalışmalarla da uyumludur (Finkel ve Eckhardt, 2013; Impett ve ark., 2012). Bu araştırmalara ek olarak literatürde yapılan bazı araştırmaların bulguları ile yapılan bu çalışmanın bulgularının farklılaştığı görülmektedir. Shahid ve Kazmi (2016) yaptıkları araştırmada 20-50 yaş arası evli bireylerde duygu düzenleme güçlüğü değişkeninin romantik ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Diğer taraftan Nasiri ve arkadaşlarının (2016) yaptıkları çalışmada ise 25-48 yaş aralığında evli bireylerin duygu düzenleme güçlüğünün ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir aracılık etkisi olduğu bulunmuştur. Araştırma sonucunda ortaya çıkan bu farklılığın çeşitli psikometrik ve psikososyal nedenlerden dolayı ortaya çıktığı düşünülmektedir. Psikometrik açıdan var olan farklılıklar incelendiğinde örneklem büyüklüğünün sınırlılığının bir faktör olduğu düşünülmektedir. Bu durumu açıklayan bir diğer nedenin ise örneklemin özelliği olabileceği düşünülmektedir. Mevcut çalışma beliren yetişkinlik dönemini kapsayan bir katılımcı grubuyla yürütüldüğünden yetişkin bireylerle yapılan çalışma sonuçlarıyla farklılaşmaya sebep vermiş olduğu düşünülmektedir. Psikososyal faktörlere bakıldığında ise sosyal istenirlik faktörünün ön plana çıktığı düşünülmektedir. Sosyal istenirlik kavramına göre, birey kendisini içsel süreçlerinden dolayı olduğundan daha iyi gösterme çabası içerisinde olabilmektedir (Akın, 2010). Yapılan araştırmada bireylerin duygularını düzenlemesine ilişkin veriler toplandığından bu verilerin bireyler için tetikleyici bir unsur olabileceği ve bu nedenle kullanılan ölçme araçlarındaki maddelerin katılımcılar için sosyal istenirliği düşük olan maddeler olabileceği şeklinde düşünülmektedir. Katılımcılar açısından sosyal

istenirliğin düşük olmasının da araştırma kapsamında elde edilen sonuçlar ile literatür bulgularının birbirinden farklılaşmasına yol açtığı yönünde yorumlanmaktadır.

Sonuç ve Öneriler

Çoklu regresyon analizi sonucunda kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanının ilişki doyumu üzerinde anlamlı bir yordayıcı etkisi olduğu görülmüş ve bu yordayıcılık etkisinde açıklanan varyansın %10 olduğu bulunmuştur. Bu sonuca göre kopukluk ve zedelenmiş otonomi şema alanlarının ilişki doyumu üzerinde etkiye sahip olduğu önemli bir sonuç olarak ortaya konmuştur. Bu değişkenler arasındaki ilişkiye bakıldığında ise erken dönem uyumsuz şemaları olan kopukluk ve zedelenmiş otonomi alanlarında yoğunluk arttıkça ilişki doyumunda düzeyinde düşüş, bu şemalardaki uyumsuzluk azaldıkça ilişki doyumunda artış olacağı sonucuna varılmıştır. Doğrudan etkide duygu düzenleme güçlüklerinin aracı rol oynayıp oynamadığını ortaya koymak amacıyla iki model geliştirilmiştir. İlk modeldeki doğrudan etkileri inceleyerek, ayrılık şeması alanının duygu düzenleme zorluklarını ve ilişki doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna varılmıştır. İkinci model doğrudan etkileri incelemiş ve zedelenmiş özerkliğe ilişkin şema alanının duygu düzenleme güçlüklerini ve ilişki doyumunu anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna varmıştır. Duygu düzenleme güçlüğüne ise bu yordayıcılık etkisinde anlamlı bir aracılık etkisinin olmadığı tespit edilmiştir.

Çocukluk çağında travmaya maruz kalmak bireylerin kendi öz yeterliliğini sorgulamalarına neden olmanın yanı sıra bireylerin değersizlik inançlarının da tetiklenmesine yol açabilmektedir. Bilişsel Davranışçı Terapi yaklaşımında değersizlik de bir temel inanç olarak değerlendirildiğinden ve birçok psikopatolojinin oluşumunda rol aldığı bilindiğinden psikoterapi hizmeti veren uzman kişilerin şiddetin yol açtığı değersizlik inancı üzerine çalışmaları önerilmektedir. Erken dönem uyum bozucu şemalar ve çocukluk çağı travmaları birçok psikopatoloji için bir risk faktörü taşımaktadır. Bireylerin bu risk faktörlerinden korunması amacıyla devletin psikiyatrist, psikolog ve psikolojik danışmanlarla iş birliği içerisinde psikoeğitimler düzenlemesi önerilmektedir.

Sonuç olarak bu çalışma, beliren yetişkinlikte kopukluk ve zedelenmiş otonomi şemaları, duygu düzenleme güçlükleri ve ilişki doyumu arasındaki karmaşık etkileşime ışık tutmaktadır. Kopukluk ve zedelenmiş otonomi şemasının bu sonuçlar üzerindeki doğrudan etkilerini tasvir ederek bulgularımız, bu önemli yaşam aşamasında ilişkiyi işleyişin altında yatan gelişimsel süreçlerin daha kapsamlı anlaşılmasına katkıda bulunmaktadır.

Kaynakça

- Acehan, S., Bilen, A., Ay, M. O., Gülen, M., Avcı, A., & İçme, F. (2013). Çocuk istismarı ve ihmalinin değerlendirilmesi. *Arşiv Kaynak Tarama Dergisi*, 22(4), 591-614.
- Akın, A. (2010). İki boyutlu sosyal istenirlik ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin araştırılması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30(3), 771-784.
- Allen, J. P., & Hauser, S. T. (1996). Autonomy and relatedness in adolescent-family interactions as predictors of young adults' states of mind regarding attachment. *Development and Psychopathology*, 8(4), 793-809.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55(5), 469-480.
- Arnett, J. J. (2004). *Emerging adulthood: The winding road from the late teens through the twenties*. London: Oxford University Press.
- Beck, J. S. (1999). *Cognitive therapy: Basics and beyond*. USA: Guilford Press.
- Beck, A. T., Hollon, S. D., Young, J. E., Bedrosian, R. C., & Budenz, D. (1985). Treatment of depression with cognitive therapy and amitriptyline. *Archives of General Psychiatry*, 42(2), 142-148.

- Bernstein D. P., Fink L., Handelsman L., Foote J., Lovejoy M., Wenzel K., Sapareto E., & Ruggiero J. (1994). Initial reliability and validity of a new retrospective measure of child abuse and neglect. *Am J Psychiatry*, 151, 1132-1136.
- Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu, İ., & Çoban, Ş. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 44(2), 100-106.
- Burns, E. E., Jackson, J. L., & Harding, H. G. (2010). Child maltreatment, emotion regulation, and posttraumatic stress: The impact of emotional abuse. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 19(8), 801-819.
- Byrne, B. M. (2010). *Structural equation modeling with AMOS: Basic concepts, applications, and programming*. London: Taylor and Francis Group Publication.
- Cecero, J. J., Nelson, J. D., & Gillie, J. M. (2004). Tools and tenets of schema therapy: Toward the construct validity of the Early Maladaptive Schema Questionnaire-Research Version (EMSQ-R). *Clinical Psychology & Psychotherapy*, 11, 344-357.
- Choi, J. Y., Choi, Y. M., Gim, M. S., Park, J. H., & Park, S. H. (2014). The effects of childhood abuse on symptom complexity in a clinical sample: Mediating effects of emotion regulation difficulties. *Child Abuse & Neglect*, 38(8), 1313-1319.
- Curun, F. (2001). *The effects of sexism and sex role orientation on romantic relationship satisfaction [Cinsiyetçilik, cinsiyet rolü yöneliminin ilişki doyumu üzerine etkileri]* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Deveci-Şirin, H., & Bayrakçı, E. (2020). Romantik İlişki Geliştirme Programı'nın (RİGP) romantik ilişki doyumu ve romantik inanç düzeyine etkisinin incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(1), 145-165.
- Dozois, D. J. A., Martin, R. A., & Bieling, P. J. (2009). Early maladaptive schemas and adaptive/maladaptive styles of humor. *Journal of Cognitive Therapy and Research*, 33, 585-596.
- Eken, E., & Çankaya, Z. C. (2022). The relationship between early maladaptive schemas and psychological tendencies associated with the romantic relationships in university students: An investigation through the Schema Therapy Model. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 51(1), 689-717.
- Feldman, R., & Greenbaum, C. W. (1997). Affect regulation and synchrony in mother infant play as precursors to the development of symbolic competence. *Infant Mental Health Journal*, 18(1), 4-23.
- Finkel, E. J., & Eckhardt, C. I. (2013). Intimate partner violence. In J. A. Simpson & L. Campbell (Eds.), *The Oxford handbook of close relationships* (452-474). UK: Oxford University Press.
- Gratz, K. L., & Roemer, L. (2004). Multidimensional assessment of emotion regulation and dysregulation: Development, factor structure, and initial validation of the difficulties in emotion regulation scale. *Journal of Psychopathology and Behavioral Assessment*, 26, 41-56.
- Gratz, K. L., & Chapman, A. L. (2007). The role of emotional responding and childhood maltreatment in the development and maintenance of deliberate self-harm among male undergraduates. *Psychology of Men and Masculinity*, 8(1), 1-14.
- Gross, J. J., & Munoz, R. F. (1995). Emotion regulation and mental health. *Clinical Psychology: Science and Practice*, 2(2), 151-164.
- Gross, J. J., & John, O. P. (2003). Individual differences in two emotion regulation processes: implications for affect, relationships, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(2), 348.

- Gündüz, A., & Gündoğmuş, İ. (2019). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı olumsuz yaşantıları ile otomatik düşünceler, ara inançlar, uyumsuz şemalar, anksiyete ve depresif belirti şiddeti ve yaşam kalitesi arasındaki ilişki. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 22, 424-435.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis: A global perspective*. USA: Prentice Hall.
- Helfer, E. R. (1991). Child abuse and neglect: Assessment, treatment and prevention. *Child Abuse & Neglect*, 15, 5-15.
- Hendrick, S. S. (1988). A generic measure of relationship satisfaction. *Journal of Marriage and the Family*, 50(1), 93-98
- Impett, E. A., Kogan, A., English, T., John, O., Oveis, C., Gordon, A. M., & Keltner, D. (2012). Suppression sours sacrifice: Emotional and relational costs of suppressing emotions in romantic relationships. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 38(6), 707-720.
- Jennissen, S., Holl, J., Mai, H., Wolff, S., & Barnow, S. (2016). Emotion dysregulation mediates the relationship between child maltreatment and psychopathology: A structural equation model. *Child Abuse & Neglect*, 62, 51-62.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım
- Kim, J., & Cicchetti, D. (2010). Longitudinal pathways linking child maltreatment, emotion regulation, peer relations, and psychopathology. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(6), 706-716.
- Koole, S. L. (2010). The psychology of emotion regulation: An integrative review. *Cognition and Emotion*, 23(1), 4-41.
- McCarthy, M. C., & Lumley, M. N. (2012). Sources of emotional maltreatment and the differential development of unconditional and conditional schemas. *Cognitive Behavioral Therapy*, 41(4), 288-297.
- Morris, A. S., Silk, J. S., Steinberg, L., Myers, S. S., & Robinson, L. R. (2007). The role of the family context in the development of emotion regulation. *Social Development*, 16(2), 361-388.
- Muehlenkamp, J. J., Kerr, P. L., Bradley, A. R., & Adams Larsen, M. (2010). Abuse subtypes and nonsuicidal self-injury. *Journal of Nervous and Mental Disease*, 198(4), 258-263.
- Nasiri, P., Mousavi, S. F., & Mollazadeh, J. (2022). Mediating role of cognitive emotion regulation strategies in the relationship between brain-behavioral system activity and marital satisfaction. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 27(4), 474-491.
- Nelson, L. J. (2003). Rites of passage in emerging adulthood: Perspectives of young Mormons. *New Directions in Child and Adolescent Development*, 100, 33-50.
- Oflaz, F. (2015). Travma yaşamış çocuk ve gençlerin ele alınmasında çocuk-ergen ruh sağlığı ve psikiyatri hemşireliği uygulamaları. *Türkiye Klinikleri Dergisi*, 1(2), 46-51.
- Öztürk, M. (2015). *Tutuklu hükümlü çocuklarda kendine zarar verme davranışının bilişsel çarpıtmalar ve çocukluk örselenme yaşantısıyla ilişkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Rahimi, S., Kalantari, M., Abedi, M. R., & Modares Gharavi, M. (2022). Investigating the role of early incompatible schemas, difficulty in emotional regulation and coping styles in the prediction of gender dysphoria in people undergoing gender transitions. *Knowledge ve Research in Applied Psychology*, 22(4), 15-27.
- Reffi, A. N., Boykin, D. M., & Orcutt, H. K. (2018). Examining pathways of childhood maltreatment and emotional dysregulation using self-compassion. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 28(10), 1269-1285.

- Rugancı, R. N., & Gençöz, T. (2010). Psychometric properties of a Turkish version of the Difficulties in Emotion Regulation Scale. *Journal of Clinical Psychology*, 66(4), 442-455.
- Shahid, H., & Kazmi, S. F. (2016). Role of emotional regulation in marital satisfaction. *International Journal for Social Studies*, 2(4), 47-60.
- Soğancı, D. (2017). *Bağlanma stillerinin romantik ilişki doyumu üzerindeki etkisi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Soygüt, G., Karaosmanoğlu, A., & Çakır, Z. (2009). Erken dönem uyumsuz şemaların değerlendirilmesi: Young Şema Ölçeği Kısa Form-3'ün psikometrik özelliklerine ilişkin bir inceleme. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(1), 75-84.
- Stilles, O. E. (2004). *Early maladaptive schemas and intimacy in young adults' romantic relationships*. Alliant International University, San Francisco Bay.
- Şar, V., Necef, I., Mutluer, T., Fatih, P., & Türk-Kurtça, T. (2021). A revised and expanded version of the Turkish Childhood Trauma Questionnaire (CTQ-33): Overprotection-overcontrol as additional factor. *Journal of Trauma & Dissociation*, 22(1), 35-51.
- Taner, Y., & Gökler, B. (2004). Çocuk istismar ve ihmali: Psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Thompson, R. A., & Calkins, S. D. (1996). The double-edged sword: Emotional regulation for children at risk. *Development and Psychopathology*, 8(1), 163-182.
- Wright, M. O., Crawford, E., & Del Castillo, D. (2009). Childhood emotional maltreatment and later psychological distress among college students: The mediating role of maladaptive schemas. *Child Abuse & Neglect*, 33(1), 59-68.
- Young, J. E., & Brown, G. (2005). *Young Schema Questionnaire-Short Form; Version 3 (YSQ-S3, YSQ)* [Database record]. APA PsycTests. <https://doi.org/10.1037/t67023-000>
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Şema terapi* (Çev.: Soylu, T.V.). İstanbul: Litera Yayıncılık.
- Young, J. E., Klosko, J. S., & Weishaar, M. E. (2003). *Schema therapy*. New York: Guilford,
- Young, J. E., & Klosko, J. S. (2011). *Hayatı yeniden keşfedin* (Çev.: S. Kohen ve D. Güler) İstanbul: Psikonet.

Beyan ve Açıklamalar (Disclosure Statements)

1. Araştırmacıların katkı oranı beyanı / Contribution rate statement of researchers: Birinci yazar /First author % 40, İkinci yazar/Second author % 30, üçüncü Yazar/Third author %30.
2. Yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması beyan edilmemiştir (No potential conflict of interest was reported by the authors).

Extended Abstract

Introduction

Emerging adulthood is a distinct developmental period that includes adolescence and adulthood (18-25 years). At the same time, the emerging adulthood period is when people seize life opportunities and encounter some difficulties. In some studies, it has been suggested that the upper age limit for adulthood is accepted as 28-29 (Arnett, 2000). Experiences in childhood are determinative for adulthood for psychological, social, physical, and moral development (Acehan, 2013). While some of the events experienced in childhood have positive results for the development of the person, some events leave traumatic effects. While some of these negative experiences are war, natural disaster, and disease, some are abuse and neglect behaviors (Oflaz, 2015). Traumatic experiences, such as neglect and abuse in childhood, are risk factors for the development of early maladaptive schemas (Dozois, Martin, & Bieling, 2009). The basis of early maladaptive schemas is the individual's negative thoughts about himself, the environment, and the future (Beck, Hollon, Young, Bedrosian, & Budenz, 1985). Looking at the literature, it is seen that emotional neglect and abuse contribute to the formation of early maladaptive schemas (Cecero, Nelson, & Gillie, 2004; Wright, Crawford, & DelCastillo, 2009; McCarthy & Lumley, 2012). The person's previous experiences affect the romantic relationships they form in young adulthood. The neglect and abuse that the child is exposed to by the parents is harmful for emotional development (Öztürk, 2015). One of the important factors that complicate the life of the individual in a relationship is the difficulty in regulating emotions. The person has difficulty regulating his own emotions at the appropriate place and time, which negatively affects interpersonal relationships (Gross & Munoz, 1995). Therefore, emotion regulation is an important factor in a relationship. Along with the relationship between parent and child, traumas experienced in the early period also affect emotion regulation skills (Feldman & Greenbaum, 1997). The maladaptive schemas that emerge with the negative experiences of the child are the cause of most problems between couples. Along with the relationship between parent and child, traumas experienced in the early period also affect emotion regulation skills. The findings can contribute to science about the mediating role of difficulty in emotion regulation as a result of the effects of negative situations and schemas experienced in childhood on romantic relationship satisfaction. For this purpose, the main problem of the research is as follows:

H₁: Childhood traumas, early maladaptive schemas and difficulty in emotion regulation have direct and significant predictive effects on romantic relationship satisfaction.

H₂: Difficulty in emotion regulation has a significant mediating effect on the effect of childhood traumas and early maladaptive schemas on romantic relationship satisfaction.

Method

The model of this research was a correlational type of descriptive techniques. This type of research aims to evaluate the change between two or more variables (Karasar, 2009). In this study, the sample group with a certain quality (emerging adults with a relationship) was reached using the purposive sampling method. The study population consisted of adults who had a romantic relationship in the emerging adulthood period, which covered the 18-28 age range (Mean = 23.38, SD = 2.94), living in the Republic of Turkey and the Turkish Republic of Northern Cyprus. 236 (58.10%) of the participants were female and 170 (41.90%) were male. Childhood Trauma Scale (CTQ-33), Young Schema Scale-Short Form 3 (YSÖ-SF3), Relationship Satisfaction Scale, Emotion Regulation Difficulty Scale (DDS) and Demographic Information Form were used as data collection tools.

Results

As a result of multiple regression analysis, multiple regression analysis was performed using the "Enter" method to examine whether the variables of childhood traumas total score and sub-scales, early maladaptive schemas and difficulty in emotion regulation have a predictive effect on relationship satisfaction. Analyses are presented in Table 2. When the correlation results of the variables with each other and VIF values were examined, there was no multicollinearity problem.

A statistically significant result was obtained after the F test for predicting the level of relationship satisfaction based on the independent variables. It was seen that all of the independent variables explained 10% of the total variance of the dependent variable (level of relationship satisfaction) ($F(12, 393) = 46.256, R^2 = .10, p < .001$).

According to the results of the t-test, which was conducted to examine the significance of the regression coefficients, that is, which variables were more effective in the prediction, it was concluded that disconnection and impaired autonomy schema domains were significant (significant) predictors of the level of relationship

satisfaction (respectively; $p < .001$; $p = .026$). This result indicated that the independent variables had a total effect on the level of relationship satisfaction.

When the direct effects were examined in the first model, it was seen that the disconnection schema domain significantly predicted difficulty in emotion regulation and relationship satisfaction (respectively; $\beta = .53$, $p < .001$; $\beta = -.12$, $p < .001$). However, difficulty in emotion regulation did not have a direct and significant effect on relationship satisfaction ($p > .05$). When the mediation effect was examined, it was yielded that difficulty in emotion regulation did not have a significant mediating effect in the relationship between disconnection schema domain and relationship satisfaction ($b = .01$, Confidence Interval (CI) = $[-.026, .034]$).

In the second model, when the direct effects were examined, the results showed that the impaired autonomy schema domain significantly predicted difficulty in emotion regulation and relationship satisfaction (respectively; $\beta = .50$, $p < .001$; $\beta = -.05$, $p < .001$). However, it was found that difficulty in emotion regulation did not have a direct and significant effect on relationship satisfaction ($p > .05$).

When the mediation effect was examined, findings revealed that difficulty in emotion regulation did not have a significant mediating effect in the relationship between the impaired autonomy schema domain and relationship satisfaction ($b = .01$, Confidence Interval (CI) = $[-.040, .024]$).

Discussion and Conclusion

In this study, it was examined whether childhood traumas, early maladaptive schemas and difficulty in emotion regulation have a predictive effect on relationship satisfaction. The findings showed that disconnection and impaired autonomy schema domains had a predictive effect on relationship satisfaction. It is thought that the schema domains of disconnection and impaired autonomy predict romantic relationship satisfaction because they are directly related to the individual's relationships with others. In the disconnection schema domain, the individual is hypersensitive to abandonment. These individuals may be in constant doubt in their relationships. In addition, they have problems transferring emotions, such as being understood, valued, and self-explanatory. They have difficulties in matters, such as staying safe and feeling the power of others. In the area of impaired autonomy, the individual feels inadequate and causes problems, such as focusing, inability to make decisions, and inconsistency, that disrupt daily functionality. Impairments in this functionality also include interpersonal relationships. In addition, these people think that they cannot and cannot do any work without other people (Rahimi et al., 2022).

Individuals who are hypersensitive to abandonment, skeptical, and who frequently perform control behaviors due to this skepticism, who have problems in emotion transfer, and who feel inadequate and become dependent on their romantic partner, are likely to experience less satisfaction in their romantic relationships. Because these situations can lead to deterioration in the individual's relationship with his romantic partner and/or his/her romantic partner's environment (Stilles, 2004). Therefore, it can be stated that disconnection and impaired autonomy schema domains have a predictive role in the relationship satisfaction variable.

The insignificance of the mediation analysis is thought to be related to the sample characteristics. Accordingly, since the sample group is aimed at emerging adults, it is evaluated that the mediating effect of emotion dysregulation is not significant because the perspective of emerging adults towards romantic relationships or their coping strategies for emotion regulation difficulties differ from those of normal adult individuals.

It was seen that the disconnection and impaired autonomy schema domain had a significant predictive effect on relationship satisfaction, and the variance explained in this predictive effect was 10%. It was determined that difficulty in emotion regulation did not have a significant mediating effect in this predictive effect. In addition, this study sheds light on the complex interplay between disconnection and impaired autonomy schemas, emotion regulation difficulties, and relationship satisfaction in emerging adulthood. By delineating the direct effects of disconnection and impaired autonomy schema on these outcomes, our findings contribute to a more comprehensive understanding of the developmental processes underlying relational functioning at this critical life stage.

Being exposed to trauma in childhood may cause individuals to question their self-efficacy, as well as triggering individual's beliefs of worthlessness. Since worthlessness is also considered a basic belief in the Cognitive Behavioral Therapy approach and it plays a role in the formation of many psychopathologies, it is recommended that experts who provide psychotherapy services work on the belief of worthlessness caused by violence.